

การวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Value Added Measurement of Asset Community to Develop

Chiang Mai Rural and Urban: Socio – Economics Management Learning

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลทิพย์ คำใจ

สาขาบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เพื่อวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชน อีกทั้งยังสามารถทราบถึงมูลค่าเพิ่มที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานวิจัยชุดโครงการ “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ในปี 2552 มีวิธีการศึกษาโดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในการจัดการสินทรัพย์ชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพและหามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 58 แห่ง ใน 19 อำเภอทั่วจังหวัดเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี ชุมชนสามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และปฏิบัติได้ โดยเข้าใจและวิเคราะห์ถึงคุณค่าสินทรัพย์ชุมชน คือ ทรัพยากรมนุษย์ สถาบันองค์กร วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และองค์ความรู้ในชุมชน ให้สามารถนำมาบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การเรียนรู้และการพัฒนาที่สำคัญจากทุนมนุษย์ และทุนความรู้ด้านการบริหารจัดการที่ดี หลักคุณธรรม การมีส่วนร่วม และการมีจิตสำนึกที่ดีต่อท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนและเพิ่มศักยภาพชุมชนให้เป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งจนสามารถนำพาทุนทางสังคมไปสร้างเศรษฐกิจที่สมดุลส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้ฐานของทุนทางสังคม ทุนธรรมชาติ ทุนจริยธรรมและทุนแห่งความยั่งยืนที่จะอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป

สำหรับผลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินงานในปีที่ผ่านมา สามารถวัดมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจด้วยตัวชี้วัด “ผลสัมฤทธิ์ทางรายได้และความคุ้มค่าทางการเงิน” ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าของสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลถึงร้อยละ 52 และร้อยละ 61 ตามลำดับ ด้านการวัดทุนทางปัญญาพบว่าทุนมนุษย์มีความสำคัญที่สุดถึงร้อยละ 85 และการวัดการบรรลุนิติสัมพันธ์และพันธกิจ พบว่าตัวชี้วัดทางด้านผลกระทบต่อชุมชนในด้านสร้างรายได้และก่อเกิดสวัสดิการในชุมชน สามารถสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้ถึงร้อยละ 87 สำหรับทางด้านสังคมนั้น ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดมูลค่าเพิ่มทางสังคมที่เพิ่มขึ้น คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในลักษณะของความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน มีค่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 73 ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันที่จะนำพาชุมชนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนของตนเอง

คำสำคัญ: การจัดการการ สินทรัพย์ชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม

Abstract

The main objective of learning management to measure value added of communities's assets for developing socio-economic of rural and urban areas in Chiang Mai is to create learning of local people in order to build the stability of communities' assets management and also to know the value added gained from socio-economic development from the operation of the main research project "Learning management for developing socio-economic of rural and urban areas in Chiang Mai in 2009. Participatory action research and learning management for managing communities' assets were conducted in order to investigate the potential capacity and the socio-economic value added with the target groups; 58 sub district administrative organizations in 19 districts of Chiang Mai based on local socio-economic plans.

The study was that communities could learn how to build the stability of their management in communities' assets. They could think, analyze and operate. They could also understand and analyze the value of communities' assets, human resource, organizations, culture, environment and the body of knowledge of communities and integrated all of these things together with learning to develop local communities depend on human and knowledge capitals, a good management, virtue, participation and good awareness towards local communities. These will drive forward and increase the potential capacity of local communities and make the balance of economic as well as create the sustainability of local communities under the base of social, natural, ethical and sustainable capitals.

The result of the analysis of the value added was that it could measure the value added of the economic by these indicators; the achievement of income and the worth of finance which could generate the value of goods and services to be increased in effectiveness and efficiency for 52 % and 61% respectively. For intellectual capital, human capital is 85% of the most important. Concerning the attainment of vision and mission, the indicator of the impact towards communities related to income and social welfare could create 87 percent of the confidence for economic development. Regarding society, the participation in the form of love and unity of people had 73% of increase.

Keywords: Management, value added of communities, Economic development, Social development

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทและชุมชนเมือง มีจุดเน้นที่รูปแบบของการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเพิ่มศักยภาพของคนและเสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของชุมชน โดยเฉพาะหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ที่ผ่านมามีความตระหนักว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนของไทยต่อไปต้องพัฒนาจากจุดแข็งในสังคมเป็นหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย สินทรัพย์

ชุมชนหรือทุนทางสังคม ที่มีอยู่ในทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนหรือการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง นำมาสู่การสร้างและเน้นให้ “เกิดการเรียนรู้” ที่จะปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง ให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบทและชุมชนเมือง

ดังนั้นการสร้างฐานรากของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคง จึงเป็นการใช้โอกาสและปัจจัยแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคม เพื่อคนในสังคมนั้นดำเนินการให้เกิดการยกระดับและเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพอย่างเป็นลำดับขั้น เป็นการพัฒนาที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิปัญญาและสร้างภูมิคุ้มกัน ให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยคุกคามจากภายนอกได้ จึงจำเป็นต้องทราบถึงแนวคิดเพื่อการพัฒนาดังกล่าว โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมด้วยทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ และทุนทางสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชนพื้นที่ โดยการเข้าถึงการวิเคราะห์ข้อมูลและการวัดมูลค่าเพิ่มถึงความสามารถในพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการเชิงป้องกัน ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการบริโภคให้เกิดความคงอยู่ได้ด้วยตนเอง ควบคู่กับการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการฐานทรัพยากรของตนเอง และสร้างทางเลือกของการพัฒนาบนความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งจากภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

ความสำคัญดังกล่าวข้างต้นเมื่อคณะนักวิจัยนำมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในระดับพื้นที่ ภายใต้บริบทและแผนพัฒนาประเทศ จึงได้พิจารณาถึงศักยภาพของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในภาคเหนือ ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนที่จะดำเนินการศึกษาถึงผลลัพธ์ของการสร้างมูลค่าเพิ่มของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมให้มีความมั่นคงและสมดุลได้ อีกทั้งคณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นภายใต้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่จะเป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น” จะได้เข้าไปศึกษาและร่วมกันทำงานกับท้องถิ่นและชุมชน ถึงผลสำเร็จในการเรียนรู้ที่จะวัดผลมูลค่าเพิ่มของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมให้มีความสมดุลและมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อวิเคราะห์ถึงมูลค่าเพิ่มจากการสร้างสังคมให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งมีคุณภาพและเสมอภาครวมถึงการวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและสามารถปรับตัวได้มั่นคงและเป็นธรรม ยังแสดงให้เห็นถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าเพิ่มของการใช้ทุนที่มีอยู่ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยการบูรณาการความรู้ความเข้าใจในสร้างมูลค่าเพิ่มของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนกับนักวิจัยในท้องถิ่นของแต่ละตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนเกิดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในแต่ละพื้นที่เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนงานวิจัยให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางของการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการเรียนรู้ (LM) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อทราบมูลค่าเพิ่มของการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง (ชุมชน) ที่บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำมาศึกษาเป็นกรณีศึกษาสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น โดยการจดบันทึก ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัย และให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน

2. ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาแบบการบูรณาการ ดังนั้น จึงมีส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นผู้ร่วมวิจัยในท้องถิ่นด้วยที่สำคัญ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสำนักงานสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

3. ชนิดของเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ในการวิเคราะห์ประเมินสินทรัพย์ชุมชนจากแผนชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Close ended questions) และคำตอบแบบให้เติมคำตอบ (Open ended questions) โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และสังเกต เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยโครงการการวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อสร้างการเรียนรู้ (LM) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ และประการที่สอง เพื่อทราบมูลค่าเพิ่มของการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างการเรียนรู้ (LM) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนกับการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ผลการจัดการเรียนรู้ในด้านการพัฒนาศักยภาพของชุมชนได้ศึกษาจากการทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งสองฝ่าย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และฝ่ายชุมชน โดยร่วมกับนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งได้ร่วมกันทำงานด้วยบทบาทของการเป็นผู้เชื่อมความรู้ ด้านหลักการบริหารจัดการ หลักคุณธรรม การมีส่วนร่วมเพื่อประยุกต์และบูรณาการสู่การปฏิบัติงานจริง อีกทั้งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) การรับรู้ (Knowing) และองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นตามประสบการณ์ของแต่ละท้องถิ่น มูลค่าเพิ่มในปีที่สองของการดำเนินการวิจัย ด้านของการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนกับการจัดการสินทรัพย์ชุมชน จะเห็น

ผลได้ชัดขึ้นด้วยการนำเอาวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของชุมชนมาเป็นหลักเริ่มต้นกับเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่นอีก 58 แห่ง ทำให้เกิดให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามระดับ ดังต่อไปนี้

1. การไม่รู้ ไม่รับรู้

ได้พัฒนาไปสู่การให้ความรู้ ความเข้าใจ การสื่อสารชี้แจงหาเหตุผลร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปของการวิเคราะห์สินทรัพย์ชุมชน ให้ไปสู่ระดับเป็นการรับรู้ (Perception) จากพฤติกรรมการรับรู้ของมนุษย์ในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มาบูรณาการกับเทคนิคของการสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นและสะท้อนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านโครงการวิจัยร่วม 4 โครงการ คือ ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างนักวิจัย การจัดทำแผนชุมชน และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของชุมชน

2. การเรียนรู้ (Learning)

เพื่อหาคำตอบของพฤติกรรมการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากระดับที่ 1 (การไม่รู้ ไม่รับรู้) จากการผลิตโดยใช้ประสบการณ์ในการทำงานของหลายฝ่าย ของแต่ละบุคคลในท้องถิ่น เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ของการเรียนรู้ โดยวัดได้จากบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลกรในชุมชน นักวิจัย แผนชุมชน และสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชนที่ส่งผลต่อการสร้างแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละท้องถิ่น

3. การเกิดบทเรียน (Lesson)

ด้วยความการตระหนัก (Awareness) ของการเรียนรู้ ที่สามารถผสมเรื่องของการเปลี่ยนแปลงจากต้นแบบของการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่พัฒนาต่อยอดไปเป็นการรู้ (Knowing) ด้วยประสบการณ์เดิมที่เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ใหม่ ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับการวางแผน การแก้ไขปัญหาและการหาข้อสรุปของการดำเนินงานจริงในพื้นที่

4. การเกิดองค์ความรู้ (Body of Knowledge)

การจัดระบบข้อมูล สื่อสารสนเทศ ที่สามารถจะนำมาใช้อธิบายความจริงของพฤติกรรม ปรากฏการณ์ในการทำงานเพื่อการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดขึ้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นทั้งในด้านความคิด การยอมรับ และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข มองการแบ่งปันและการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

จากโครงการวิจัย ชุมชนได้รับทราบแนวคิดของการเรียนรู้ จากการรับรู้และการเรียนรู้ ไปสู่การเรียนรู้ที่ทดลองทำร่วมกัน เพื่อจะนำไปปฏิบัติต่อให้มีคุณค่าขึ้น เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อมั่น ต่อการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทุนทางสังคมผ่านกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ จำนวน 32 โครงการ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ในการผลิตและสร้างฐานอาชีพของชุมชน ทั้งจากทางด้านการเกษตร ด้านสิ่งประดิษฐ์ และงานหัตถอุตสาหกรรม ด้านสินค้าผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ด้านกลุ่มสินค้าประเภทอาหารและด้านการท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาด้านสังคม อันประกอบไปด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 โครงการรวมทั้งสิ้น 58 โครงการ

โดยกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมต้นแบบของการเรียนรู้ร่วมกันทั้งสามฝ่าย คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และนักวิจัย ในการเรียนรู้วิเคราะห์สินทรัพย์ชุมชนที่มีผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม ว่าได้ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์ความรู้ ซึ่งอาจเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้เดิมที่เคยปฏิบัติมาใช้กับความรู้ใหม่ ที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดการเรียนรู้ หรือนำความรู้เดิมมาปรับใช้ ให้เป็นความรู้ใหม่ที่ชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงความรู้อย่างแท้จริง สามารถที่จะนำไปปรับเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่เดิมของตนเองให้เหมาะสมกับความต้องการได้รวมถึงสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายในการดำรงชีวิตของชุมชน อีกทั้งสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่จะสามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ความสามัคคีในชุมชน สร้างระบบทุนเดิมที่ชุมชนมีอยู่มาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป ให้เป็นรากฐานที่สำคัญที่รองรับฐานรากของการดำรงชีวิต การสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ให้เป็นรูปธรรม โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่แต่ละชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการสินทรัพย์ของชุมชน สรุปได้ว่า บทบาทของการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน ได้เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้ถึงข้อมูลศักยภาพพื้นฐานของชุมชน และมองทิศทางของการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนในทุกด้านซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความชัดเจนและความสำคัญของการวิเคราะห์ชุมชนและแผนชุมชน โดยเน้นกระบวนการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในองค์กรให้เข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาจากข้อมูลชุมชนที่ถูกต้องทั้งในด้านของทุนทางสังคม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกอัครราชทูตทางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่น และความรู้ทางด้านการรับรู้ข่าวสารและการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม (จากนวัตกรรมสื่อทั้ง 58 สื่อ) ทำให้ทราบถึงศักยภาพของสินทรัพย์ชุมชนที่มีค่าและมีเพียงพอต่อการบริหารจัดการท้องถิ่น อีกทั้งการดำเนินงาน ทั้งในด้านการประสานงานในชุมชน การสื่อสารร่วมกับชุมชน รวมถึงเรียนรู้ที่จะสร้างความเป็นธรรมในด้านการจัดสรรผลประโยชน์และคืนกำไรให้บริการประชาชนได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง อีกทั้งความได้เปรียบทางด้านวัฒนธรรมองค์การกับชุมชนที่มีการเข้าถึงชุมชน ได้ง่ายและทั่วถึง การเร่งสร้างการมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของร่วมกับชุมชน โดยเห็น ได้ชัดจากการผลิตสื่อสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ให้กับสังคมร่วมกับการวิจัยครั้งนี้เป็นต้น

ข้อสรุปที่เกิดขึ้น จึงเป็นมูลค่าของ โครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นักวิจัยได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนและรู้จักพลังและมูลค่าของทุนและสินทรัพย์ของชุมชนอันจะสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ ด้วยปัจจัย ทุนความรู้ ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางจริยธรรม และทุนแห่งความยั่งยืน เพื่อสร้างท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปในอนาคตได้อย่างแท้จริง ผลลัพธ์ของการจัดการสินทรัพย์ชุมชนกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในครั้งนี้ ชุมชนและท้องถิ่นสามารถพัฒนาสินทรัพย์ที่มีมูลค่าของชุมชน ทุนบุคคล ทักษะของคน การรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่าย โครงสร้างกายภาพ เศรษฐกิจชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสื่อสารในชุมชน การพัฒนาสินทรัพย์ของชุมชนเหล่านี้ เป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มทรัพยากรให้แก่ชุมชนช่วยเติมในส่วนที่ขาดให้แก่ชุมชน ซึ่งจะสร้างผลตอบแทนที่มีมูลค่าในระยะยาว สร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คนในชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมในชุมชนของตน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อทราบมูลค่าเพิ่มของการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ที่ได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้ปรับวิถีคิดให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพและความสามารถของตนเอง มีทั้งจุดแข็ง สินทรัพย์ โอกาส และทรัพยากรเพียงพอในฐานะผู้ให้บริการชุมชน อีกทั้งบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และความเข้มแข็งของชุมชน ได้ก่อเกิดตัวแบบบูรณาการจากการประเมินค่าโครงการทางเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 58 โครงการ นักวิจัยขอกล่าวสรุปถึงมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์หรือทุนทางสังคมในชุมชนได้ด้วยผลสรุป 6 ประการที่สำคัญ ได้แก่

1. กระบวนการสร้างการเรียนรู้ ระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความรู้ที่จะอยู่ร่วมกับชุมชนเพื่อการสร้างแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เรียกว่า “ทุนความรู้”
2. การสร้างการเรียนรู้ ที่มีจิตสำนึกร่วมกัน อันประกอบด้วยความรัก ความผูกพันที่คนในชุมชนที่มีต่อกัน ร่วมคิด ร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ ความผูกพันและวัฒนธรรมที่สั่งงามของสังคมไทย เรียกว่า “ทุนทางสังคม”
3. สร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เรียนรู้ถึงความเป็นมนุษย์ที่มีพลัง ความสามารถและศักดิ์ศรี เรียกว่า “ทุนมนุษย์”
4. สร้างการรู้รักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสามารถนำเอาทรัพยากร ธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ โดยมีการบำรุงรักษาไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้หมดไป ก่อให้เกิดเป็นผลผลิตที่อาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เรียกว่า “ทุนธรรมชาติ”
5. สร้างการรู้จักคิด และรู้วิธีการดำเนินชีวิต ด้วยความ ขยัน ซื่อสัตย์ ความสามัคคีปรองดอง มองเห็นส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์หรือสวัสดิการคืนให้กับสังคมและชุมชนได้อย่างเป็นธรรม เรียกว่า “ทุนจริยธรรม”
6. สร้างการรู้จักคุณค่าของตนเอง มีความพอประมาณ มองการดำเนินชีวิตที่มีความสุข ด้วยสติ และสมาธิ รู้จักการเสียสละและการแบ่งปัน ไม่ได้วัดค่าของทุกสิ่งด้วยตนเอง เรียกว่า “ทุนแห่งความยั่งยืน”

ผลการวิจัยสามารถวัดมูลค่าเพิ่มที่ได้จากการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ภายใต้โครงการวิจัย เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยมูลค่าเพิ่มจากการเรียนรู้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. มูลค่าเพิ่มทางการจัดการสินทรัพย์ชุมชนที่ได้จากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่
  - 1) เกิดผลิตภัณฑ์/สินค้า/บริการ/กิจกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้นจากคนในสังคม ภูมิปัญญา วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น
  - 2) เกิดการต่อยอดกิจกรรมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชนดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในปีต่อไป และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการพัฒนา
  - 3) สร้างรายได้เสริมและก่อให้เกิดสวัสดิการครอบครัวและชุมชน ลดและแก้ไขปัญหารายได้ รายจ่ายของชุมชนส่งผลต่อการสร้างส่งเสริมสุขภาพจิตใจของคนในสังคมให้มีความสุข เข้ามามีส่วนร่วมและเข้มแข็งขึ้น

- 4) ด้านเกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนของคนในชุมชน เกิดศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจประจำตำบล ที่สามารถเรียนรู้ได้ถึงหลักแนวคิด การทำธุรกิจของชุมชน
  - 5) เกิดรายได้ผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าทางการเงิน ประสิทธิภาพทางการเงิน ร้อยละ 52 ประสิทธิภาพทางการเงินร้อยละ 61
  - 6) สร้างความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติถึงร้อยละ 75 สร้างความพึงพอใจต่อผู้มีส่วนร่วมในชุมชน ร้อยละ 80 สร้างความพึงพอใจ ต่อการก่อเกิดสวัสดิการในชุมชน ร้อยละ 87
2. มูลค่าเพิ่มทางการจัดการสินทรัพย์ชุมชนที่ได้จากการพัฒนาทางด้านสังคม ได้แก่
- 1) สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนและสร้างเครือข่ายร่วมในการทำงานและในสังคม
  - 2) การเข้าร่วมวางแผนของชุมชน ใช้สิทธิและแสดงความคิดเห็น
  - 3) สร้างมาตรฐานต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรให้มีคุณภาพดีทั้งในด้านสุขภาพ อนามัย สิ่งแวดล้อม
  - 4) เกิดการเข้าร่วมตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานในชุมชนร่วมกัน
  - 5) เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนของคนในชุมชนมากขึ้น
  - 6) ด้านการสืบทอดความรู้ ภูมิปัญญา อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมให้เกิดเป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับชุมชน
  - 7) สร้างความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนทำงานเป็นทีมผ่านการสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์
  - 8) การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในชุมชนร้อยละ 87
  - 9) เปรี่อเห็นดีของการมีชื่อเสียงร้อยละ 68
  - 10) สร้างพึงพอใจของผู้ปฏิบัติถึงร้อยละ 73 และผู้มีส่วนร่วมในชุมชนร้อยละ 78

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สามารถเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชน และทราบมูลค่าเพิ่มของการจัดการสินทรัพย์ชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงถึงร้อยละ 52 และ ร้อยละ 61 ตามลำดับ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ คือ จากการรับรู้ และการเรียนรู้หรือเลียนแบบ ไปสู่ การเรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อมั่น ต่อการบูรณาการการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ทั้งการสร้างทุนทางสังคมผ่านกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การเกษตร และการท่องเที่ยว ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านคุณภาพชีวิต (เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อย โอกาส) และด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ออกมาในลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว จะสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายในการดำรงชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของชุมชน และยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

มูลค่าเพิ่มของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กรและชุมชน ทั้งในส่วนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ให้

สามารถใช้ความรู้แก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติได้ สามารถปรับเปลี่ยนความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้ แต่ชุมชนและท้องถิ่นยังควรได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจและค่านิยมไทยรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนและการทำงาน โดยยึดส่วนรวมและความต้องการของชุมชนที่เป็นของส่วนรวมอยู่ด้วย ดังนั้นการเพิ่มเติมนักศึกษาของการเรียนรู้ให้ชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรมในขั้นต้นของการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ จึงต้องพัฒนาต่อยอดต่อไป นักวิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้

1. ด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชน ยังขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนแนวคิด นโยบายการบริหารส่วนท้องถิ่น ความสำคัญจะอยู่ที่ความรู้ ความเข้าใจของชุมชนในพื้นที่ ที่จะช่วยกันผลักดันสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อไปให้กับคนส่วนใหญ่ในชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อผลักดันบทบาทและสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้คงสภาพการเป็นสังคมรวม ไม่ใช่สังคมที่โดดเดี่ยวและไม่สามารถปรับตัวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และควรหาปัจจัยเพิ่มเติมมาเป็นเครื่องมือในการค้นหาศักยภาพและหาปัจจัยเสริมในการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัววัดมูลค่ามูลค่าเพิ่มของการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

2. การพัฒนาสินทรัพย์ที่มีคุณค่าของชุมชน คือ ทุนทรัพยากรบุคคล ทุนความรู้ และทุนวัฒนธรรม จะเป็นอีกทิศทางของการเชื่อมโยงและการสร้างให้เกิดแนวคิดของการรักชุมชนทำงานเพื่อชุมชน มีกิจกรรมการรวมกลุ่ม เพื่อเป็นการต่อยอดบทบาทและการรวมกลุ่มในชุมชนต่อกลุ่มผู้สูงอายุ นับได้ว่าเป็นการพัฒนาสินทรัพย์ของชุมชน และเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มทรัพยากรให้แก่ชุมชนชุมชนในระยะยาว

3. ระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ต่อการวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบท ที่ประกอบด้วยบทบาทของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดของความเข้มแข็งของชุมชน กับการประเมินค่าโครงการทางเศรษฐกิจและสังคม เปรียบเทียบระหว่างมีกับไม่มีโครงการ และการวัดค่าโครงการ ยังเป็นส่วนยังเป็นส่วนที่เข้าใจยากสำหรับชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่มากที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการและกิจกรรมอื่น และต้องพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป